

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus neve:

Disability design – Göllesz Viktor Ösztöndíj

A kurzus oktatója/i, elérhetősége(i):

Pintérmé Sosity Beáta (tervezőgrafika) beatasosity@mome.hu
Szalkai Dániel (formatervezés) dnielszalkai@g.mome.hu

Kód: M-KF-301-MI- 232402-03	Kapcsolódó tanterv (szak/szint): BA 1,2, 3 MA1, MA2	A tantárgy helye a tantervben (szemeszter):	Kredit: 5	Tanóraszám: 48 Egyéni hallgatói munkaóra: 102
Kapcsolt kódok:	Típus: gyakorlat	Szab. vál-ként felvehető-e? igen	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: nincs	

A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok): nincs

A kurzus létszám szak eloszlás: min. 8, max.12 fő

A kurzus időpontja: péntek, 11:20-14:20

Terem: M_012b

A kurzus célja és alapelvei:

A kurzus elsődleges célja az **inkluzív tervezői szemlélet**, eszközök és módszerek elmélyítése a részvételi tervezés (co-design) módszertanán alapulva. Továbbiakban a kurzus célja egy funkcionális, jövőben alkalmazható **komplex vizuális rendszer és kommunikációs stratégiai koncepció** közös létrehozása, amely az ÉFOÉSZ (Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége) által életre hívott Göllesz Viktor Ösztöndíj kommunikációs programját vizuális és tárgyi eszközökkel támogatja (pl.: social media kommunikáció, fotósorozat, videó, plakát, az ösztöndíjprogram könnyen érthető kommunikációs anyaga, díjtárgy).

Az ÉFOÉSZ 2003 óta évente adja át a Göllesz Viktor Ösztöndíjat, melyre azok a 14-35 év közötti értelmi fogyatékosokkal élő fiatalok pályázhatnak, akik kiemelkedő teljesítményt nyújtanak a munka, a tanulás, valamely sportág vagy művészeti ág területén, illetve tevékenységükkel képviselik a fogyatékosokkal élő társaikat a nyilvánosság előtt, így hozzájárulnak a róluk alkotott pozitív társadalmi kép megerősödéséhez.

A koncepció elemei egyaránt alkalmazhatóak az ÉFOÉSZ figyelemfelhívó, tudatosságnövelő kampányaiban, a társadalmi tudatformálást célzó képzésekhez, iskolai programokhoz.

A tervezett KFI kurzus a fogyatékoságtudomány szemléletét előtérbe helyezve, az érintettek és az őket képviselő társadalmi szervezet bevonásával valósul meg. Célunk tudatosítani a tervező közvetítő szerepét a disability design területén, melyhez nélkülözhetetlen a fogyatékosággal élő emberek életének, különböző, kihívásokkal teli élethelyzeteinek megismerése, megértése, valamint az empátia és kommunikációs készségek fejlesztése, kialakítása.

A kurzus két fő részből áll, az első rész az elméleti, módszertani és gyakorlati alapot adja meg a második rész során megvalósítandó csapatmunkában megszülető projekt elkészítéséhez. A fogyatékoságtudomány kül. területeiről meghívott előadókkal, valamint a fogyatékosággal élő személyekkel folytatott beszélgetések és konzultációk, az önérvényesítő workshop látogatás során a hallgatók átfogó, saját tapasztalatokon, élményeken alapuló ismereteket szereznek az inkluzív tervezői szemlélet kialakításához. Az inkluzív tervezés eszközeit és módszereit, gyakorlati alkalmazásukat közös tervezői workshopok keretében sajátíthatják el participatív oktatótársak bevonásával.

Bővebben a Göllesz Viktor Ösztöndíjról:

- <https://efoesz.hu/efoesz/legyel-iden-te-is-osztondijas/>
- <https://efoesz.hu/efoesz/gollesz-viktor-osztondij-2021-ben-is/>
- <https://efoesz.hu/efoesz/mi-tortent-az-elmult-egy-evben-a-2022-es-gollesz-viktor-osztondijasokkal/>

Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák):

Tudás:

- megismeri a fogyatékoságtudomány főbb fogalmait, területeit
- megismeri a disability és inkluzív tervezés módszereit és eszközeit
- interdiszciplináris oktatási-kutatási környezetben kap támogatást a disability és inkluzív design tervezői szemlélet kialakításához
- komplex, kommunikációt támogató vizuális és tárgyi eszköz rendszer tervezésének elsajátítása
- KÉK (könnyen érthető kommunikáció) vizuális és textuális alapjainak, alkalmazásának elsajátítása

Képesség:

- a disability és inkluzív tervezéssel kapcsolatos ismereteik szélesítésére
- a fogyatékoságtudomány területén való alapvető tájékozódásra

- csoportmunkát szervezni és abban felelősséggel részt vállalni
- nyitottságra a disability és inkluzív design területén megvalósuló együttműködésekre
- a kölcsönös megértésen és empátián alapuló kommunikációra - mind a fogyatékosokkal élőkkel, mind az őket képviselő, támogató intézményekkel, szervezetekkel

Attitűd:

- társadalmilag érzékeny, inkluzív tervezői hozzáállás kialakítása
- innovatív, reflektív tervezői attitűd kialakítása
- a tervezési folyamat során felmerülő alkalmazásspecifikus problémák felismerése, megértése, a proaktív megoldáskeresésre

Autonómia és felelősségvállalás:

- a tervezői munka és a társadalmi ügy iránti felelősségérzet
- a tervezői folyamatban a közösséggel együttműködve képes felmérni a fogyatékosokhoz kapcsolódó társadalmi problémákat
- képessé válik felmérni saját tervezői felelősségét az inkluzív tervezés területén
- a tervezői munka tágabb kontextusba helyezése, a tervezői munka társadalmi inklúzióra gyakorolt hatásának megértése
- reflektív, kritikai gyakorlatok, reflektív ön- és társértékelés

Alkalmazott kutatási és tervezési módszerek:

- desk research és szintézis - témához kapcsolódó anyaggyűjtés és elemzés
- best practice gyűjtés - hasonló projektek és jó példák gyűjtése
- field research - intézmény látogatással egybekötött tréning
- csapatos workshop - gyakorlatközpontú, vizuális és diszkurzív jellegű gyakorlatok
- empátián keresztüli megértés
- interdiszciplináris kutatómunka
- diszkurzív gyakorlatok - előadások és kerekasztal beszélgetések a téma több szemszögéből történő megismerése
- partícipatív oktatótársakkal történő konzultáció, tervezési és tesztelési folyamatok

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

disability design, inkluzív design, fogyatékoságtudomány, a designkultúra kapcsolódó kérdései, a fogyatékoság médiareprezentációja, fogyatékoság és jog, könnyen érthető kommunikáció, a tehetség mint kulturális és társadalmi konstrukció, a fogyatékoság mint társadalmi és kulturális konstrukció

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

- gyakorlatközpontú tudáselsajátítás
- részvételiségen alapuló kutatási és tervezési folyamat
- vizuális és diszkurzív jellegű gyakorlatok

- interdiszciplináris kutatómunka

A kurzus menete, az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük (több tanár esetén akár a tanári közreműködés megosztását is jelezve):

1-2. Bevezető előadások és reflektív gyakorlatok:

- fogyatékoságtudomány, a fogyatékoság társadalmi megközelítésének modelljei
- a fogyatékoság médiareprezentációja
- önérvényesítés, jogok és fogyatékoság, inkluzív oktatás, tehetséggondozás: tapasztalatok érintettként önállóságról és döntésekről
- könnyen érthető kommunikáció (elmélet és gyakorlat)

3. Önérvényesítő workshop látogatás és reflektív gyakorlat

4. Design szemiotikai elmélet - problémamegoldó feladatokkal (Wunderlich Péter)

5. Reflektív mátrix, guided mindset, scope kialakítása

6-9. Design workshop, branding and disability (participatív oktatótársak bevonásával)

10. Prototípusok, tervek bemutatása, tesztelés (participatív oktatótársak bevonásával)

11. Prezentációs felkészítés (Könnyen Érthető Kommunikáció)

A projektek bemutatására a kiértékelési időszakban kerül sor.

Oktatótársak, meghívott előadók:

- Bercse László (ÉFOÉSZ társelnök, EPSA elnök, önérvényesítő)
- Czakó Tibor (ÉFOÉSZ, szakmai referens)
- Korponai Hajnalka (ÉFOÉSZ, gyógypedagógus)
- Sallai Ilona (ÉFOÉSZ, önérvényesítő, érdekvédelmi tanácsadó)
- Wunderlich Péter (MOME)

A hallgatók tennivalói, feladatai:

A Média, Design és Elméleti Intézet hallgatói csoportmunkában terveznek a következő területeken pl.:

- kommunikációs anyagok tervezése (print/web)
- kommunikációs stratégia tervezése
- rövid videó(k), fotósorozat az érintettek megszólaltatásával
- a díjtárgy lehetséges tárgyi eszközeinek megtervezése (prototípusok)

A tanulás környezete: (pl. tanterem, stúdió, műterem, külső helyszín, online, vállalati gyakorlat stb.)

Tanterem, stúdió, külső helyszín, intézménylátogatás.
Online: Zoom (egyeztetés szerint) csatorna.

Teljesítendő követelmények:

A kommunikációs stratégia és design koncepció kidolgozása csapatonkénti felosztásban.
A koncepciók, tervek és prototípusok bemutatása.
Desk research, field research.

Értékelés:

(Több tanár és tanáronként külön értékelés esetén tanáronként megbontva)
Gyakorlati demonstráció – az elkészült anyagok prezentáció formájában történő bemutatása.
Reflektív reflektív ön- és társértékelés.

Az értékelés szempontjai (mi mindent veszünk figyelembe az értékelésben):

A megismert módszertanok alkalmazása, azok gyakorlati eredményessége. A koncepció, terv, prototípus használhatósága, a disability és inkluzív tervezés megismert szempontjainak történő megfeleltethetősége.

Az érdemjegy kiszámítása (az egyes értékelt követelmények eredménye hogyan jelenik meg a végső érdemjegyben? {pl. arányok, pontok, súlyok}):

- egyéni munka (30%)
- csoportmunka, projektmunka (50%)
- prezentáció (20%)

Kötelező irodalom:

- Czakó T., Kovács M. (szerk.) (2021). *ÖNÁLLÓ ÉLET - Önérvényesítők tapasztalatai az önálló életvitelről.* Budapest: ÉFOÉSZ. <https://efoesz.hu/wp-content/uploads/2021/04/Tapasztalatok2021.pdf>
- Dan Goodley: *A neoliberais-épségista oktatás megkérdőjelezése a kritikai pedagógia segítségével.* In: *Fogyatékoság és társadalom*, 2019/1. 5-28.o. http://real-j.mtak.hu/13819/1/FT_2019_1.pdf

Ajánlott irodalom:

- Bercse L. B., Czakó T. Z., Horváth P. L., & Sallai I. É. (2018). *Önrendelkezés és könnyen érthető kommunikáció.* In Sándor A., Cserti-Szauer Cs., & Katona V. (szerk.), *Sokféleség, mint társadalmi érték? Hatodik Fogyatékoságtudományi Konferencia. Konferenciakötet* (28-33. o.). Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. <https://shorturl.at/fBIO8>

- Elizabeth DePoy & Stephen Gilson: *Branding and Designing Disability. Reconceptualising Disability Studies*. New York: Routledge, 2014.
- Graham Pullins: *Design Meets Disability*. The MIT Press, 2011.
- Kat Holmes: *Mismatch: How Inclusion Shapes Design*. The MIT Press, 2018.
- Michael Oliver: *Understanding Disability: from theory to practice*. MacMillan, 1996.
- Papanek, Victor: *Design for the Real World*. Thames and Hudson, 2020.
- Sara Hendren: *What Can a Body Do? How We Meet The Built World*. Riverhead Books, 2020.

Ajánlott irodalom:

- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről (KÉK verzió: <https://www.un.org/disabilities/documents/natl/hungary-ez.pdf>)
- Könczei Gy. (2009). Fogyatékossgtudományi fogalomtár. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. <https://mek.oszk.hu/09400/09410/09410.pdf>
- Katona V., Cserti-Szauer Cs., Sándor A. (szerk.), Együtt oktatunk és kutatunk! Inkluzív megközelítés a felsőoktatásban (pp. 156-166). Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. Letölthető: http://www.eltereader.hu/media/2019/11/Katona-Szauer_Egyutt_oktatunk_READER.pdf
- Inkluzív megbeszélések. In Önérvényesítés a befogadásért. Globális jelentés. Inclusion International, London, 2016. https://efoesz.hu/wp-content/uploads/2020/03/global_rep_web.pdf

Egyéb információk:

A jelen kurzus, illetve az annak során végzett tevékenység az Egyetem 2021. szeptember 1-én hatályba lépett Szellemitulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) bekezdésének hatálya alá esik, így a résztvevő hallgatók a Szabályzat 6. § (3) bekezdésének megfelelően szerződést kötnék az Egyetemmel többek között arról, hogy a kurzus során előállított szellemi alkotásaikkal kapcsolatos vagyoni jogok, felhasználási jogok ingyenesen átadásra kerülnek az Egyetem részére a hivatkozott szerződésben meghatározott feltételek szerint. Továbbá, a Hallgató a teljes kurzussal kapcsolatban teljeskörű titoktartásra kötelezett - különösen a kurzus tárgyával, a tevékenységgel és az elkészült alkotásokkal, munkákkal, egyéb eredményekkel, továbbá azok elkészítésének körülményeivel kapcsolatban - így azokról információt mással nem közölhet, nem publikálhat, nem hozhat nyilvánosságra, kivéve, ha a kurzus elvégzéséhez aláírt írásbeli szerződésben ettől eltérően rendelkeznek.

Fentiek elfogadása a kurzus felvételének alapfeltétele. A „tárgyfelvétel” menüpont kiválasztásával a hallgató kijelenti, hogy tudomással bír ezekről a körülményekről és a vonatkozó szerződés megkötésében közreműködik.

Szellemitulajdon-kezelési kérdésekkel kapcsolatban eligazítást adnak az IP Pont irodájának munkatársai az UP 415-ben vagy az ippont@mome.hu-n.

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:

– *nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól*

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín:

Online: Zoom (egyeztetés szerint) csatorna.